

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM NGHỆ THUẬT TRUNG ƯƠNG**

NGUYỄN PHI NGÀ

**VẬN DỤNG HỘI HỌA CỦA WASSILY KANDINSKY
VÀO DẠY HỌC MỸ THUẬT TẠI TRƯỜNG
TIỂU HỌC BÀ TRIỆU, HÀ NỘI**

**TÓM TẮT LUẬN VĂN THẠC SĨ
LÝ LUẬN VÀ PHƯƠNG PHÁP DẠY HỌC BỘ MÔN MỸ THUẬT
Khóa 10 (2020 - 2022)**

Hà Nội, 2023

**CÔNG TRÌNH ĐÃ ĐƯỢC HOÀN THÀNH
TẠI TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM NGHỆ THUẬT TRUNG ƯƠNG**

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS Quách Thị Ngọc An

Phản biện 1:

Phản biện 2:

Luận văn được bảo vệ trước Hội đồng chấm luận văn thạc sĩ tại
Trường ĐHSP Nghệ thuật Trung ương
vào ngày tháng năm 2023

Có thể tìm hiểu luận văn tại:

Thư viện Trường ĐHSP Nghệ thuật Trung ương

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Chúng ta đang sống ở thế kỷ XXI, khi mà việc đề trẻ thơ tự do thực hiện ước mơ, phát triển những thể mạnh của bản thân đang được chú trọng đầu tư hơn bao giờ hết. Bắt đầu đặt nền tảng nghệ thuật, xây dựng những khái niệm cơ bản nhất về hội họa và âm nhạc từ khi trẻ mới bắt đầu làm quen cùng nghệ thuật sẽ giúp trẻ sau này có được một tâm hồn cảm thụ tinh tế, tỉ mỉ mà không kém phần đa dạng, phong phú.

Tuy nhiên, thực tiễn tại Việt Nam cho thấy, vấn đề này vẫn chưa tìm được phương pháp đem đến nhiều hiệu quả. Rất nhiều PPDH mới được nghiên cứu, đưa vào vận dụng, song kết quả phản hồi vẫn chưa đạt được như mong đợi. Trong chương trình giảng dạy Mỹ thuật tại trường tiểu học, đã có nhiều sự thay đổi về mặt bài học, thay đổi kết cấu, sự kết hợp kiến thức bài học. Trước kia, môn Mỹ thuật được chia thành những bài cụ thể như vẽ tranh theo đề tài, vẽ theo mẫu, thường thức Mỹ thuật, luật xa gần... nhưng vào những năm trở lại đây, đã có sự thay đổi dần, kết hợp nhiều bài liên quan tới nhau vào thành một chủ đề, kết hợp với các hoạt động ngoại khóa hay kết hợp cùng với âm nhạc để HS có thể phát triển được sự sáng tạo, không bị gò bó trong một khuôn khổ cố định. Nhận thấy được màu sắc và âm nhạc có mối liên kết ảnh hưởng lẫn nhau, nên các trường tiểu học đã đưa vào trong giáo án dạy âm nhạc và sắc màu cùng với nhau với mục tiêu phát triển trí tưởng tượng về hình ảnh, kết hợp với chữ viết, đường nét, màu sắc để tạo thành sản phẩm Mỹ thuật mới.

Wassily Kandinsky là một họa sĩ và cũng là nhà lý luận nghệ thuật của Nga. Ông được thế giới biết đến và tôn vinh bởi những tác phẩm thuộc trường phái trừu tượng hiện đại đầu tiên. Ông đã nghiên cứu mối quan hệ giữa âm nhạc với màu sắc và cho ra đời cuốn *Âm thanh* (Sound), *Điểm và đường nét tới mặt phẳng* (Point and Line to Plane) và *Về cái tinh thần trong nghệ thuật* (Concerning the Spiritual in Art) với vai trò là một phần của thể loại Lý thuyết hòa âm cho ngành hội họa.

Nhận thấy nghiên cứu của họa sĩ Wassily Kandinsky phù hợp với mục tiêu mà giáo dục Việt Nam đang hướng đến, từ mối quan hệ giữa màu sắc và âm nhạc giúp nuôi dưỡng và phát triển tâm hồn nghệ thuật cũng như cảm thụ cái đẹp của trẻ em. Là một giáo viên dạy mỹ thuật và đam mê âm nhạc cổ điển, hàng ngày học viên được tiếp xúc với trẻ em trong môi trường nghệ thuật - nuôi dưỡng tình yêu nghệ thuật cho các em nhỏ, cả hội họa lẫn âm nhạc đều đem đến cho học viên nhiều cảm hứng và nhiều góc nhìn mới trong cuộc sống. Học viên cho rằng để trẻ em có thể tiếp xúc được hài hòa cả hai mặt của nghệ thuật – hội họa và âm nhạc chính là giúp các em có thể tăng khả năng cảm thụ cũng như nuôi dưỡng tinh thần, tâm hồn trọn vẹn nhất. Vì thế, học viên đã nghiên cứu và chọn đề tài ***“Vận dụng hội họa của Wassily Kandinsky vào dạy học Mỹ thuật tại trường Tiểu học Bà Triệu, Hà Nội”*** làm đề tài cho luận văn tốt nghiệp của mình.

2. Tình hình nghiên cứu đề tài

Đề tài “Vận dụng hội họa của Wassily Kandinsky vào dạy học Mỹ thuật tại trường Tiểu học Bà Triệu, Hà Nội” mà học viên lựa chọn

thuộc về mã ngành Lý luận và PPDH bộ môn Mỹ thuật. Phần khảo sát gồm hệ thống các tài liệu tiếng Việt và tài liệu nước ngoài nghiên cứu về hình khối và màu sắc, cũng như những tài liệu nghiên cứu về các tác phẩm hội họa của Wassily Kandinsky. Các tài liệu về phương pháp giảng dạy, nghiên cứu PPDH Mỹ thuật cho HS tiểu học. Nghiên cứu về bộ tác phẩm Composition I-X của Kandinsky, vận dụng kết hợp âm nhạc cổ điển vào trong giảng dạy Mỹ thuật, nhằm giúp nâng cao nhận thức và cảm nhận của trẻ em đối với cái đẹp.

2.1. Những nghiên cứu về tác phẩm hội họa của họa sĩ Wassily Kandinsky

Cuốn *Về cái tinh thần trong nghệ thuật* của chính họa sĩ Wassily Kandinsky (2019).

Sách *Các phong trào hội họa* của P. Fride - R. Carrasat - I. Marcadé được Nxb Văn hóa và thông tin xuất bản năm.

Cuốn *Thưởng ngoạn hội họa* tác giả David Piper do Lê Thanh Lộc dịch của Nxb Văn hóa và Thông tin (1997).

Sách *Lịch sử hội họa thế kỷ XX* tác giả Herbert Read do Phạm Minh Thảo - Nguyễn Kim Loan biên dịch của Nxb Văn hóa Thông tin (2002).

Cuốn *The Art of Color: the Subjective Experience and Objective Rationale of Color* (Nghệ thuật màu sắc: trải nghiệm chủ quan và cơ sở lý luận khách quan của màu sắc) của Johannes Itten.

2.2. Những nghiên cứu về lý luận và phương pháp dạy học

Cuốn *Dạy học tích cực một số phương pháp và kỹ thuật dạy học* (2017) của tác giả Nguyễn Lăng Bình của Nxb Đại học Sư phạm.

Cuốn *Tài liệu dạy học Mỹ thuật theo định hướng phát triển năng lực dành cho giáo viên Tiểu học* (2017) của tác giả Nguyễn Thị Nhung, Nxb Giáo dục Việt.

Cuốn *Giáo trình phương pháp dạy - học Mỹ thuật* của tác giả Nguyễn Quốc Toàn (2008), Nxb Hà Nội.

Cuốn *Phương pháp dạy học Mỹ thuật (Tập 1 + Tập 2)* tác giả Nguyễn Thu Tuấn (2011) của Nxb Đại học Sư phạm, Hà Nội.

3. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu

3.1. Mục đích nghiên cứu

Vận dụng hội họa trừu tượng của Wassily Kandinsky vào trong dạy học Mỹ thuật để nâng cao khả năng cảm nhận hình khối cũng như màu sắc và không giới hạn trí tưởng tượng của HS tiểu học, góp phần nâng cao chất lượng dạy học cho bài học bộ môn Mỹ thuật nói riêng và chất lượng đào tạo của nhà trường nói chung.

3.2. Nhiệm vụ nghiên cứu

Nhiệm vụ của luận văn là nghiên cứu về ngôn ngữ tạo hình trong tranh của Wassily Kandinsky để vận dụng vào dạy học Mỹ thuật tại trường Tiểu học Bà Triệu Hà Nội. Để có thể giải quyết thấu đáo vấn đề đặt ra cũng như khẳng định quan điểm và kết quả nghiên cứu của đề tài không trùng lặp với các công trình nghiên cứu trước đó, học viên đã thực hiện việc sưu tầm và tham khảo những tài liệu liên quan đến vấn đề nghiên cứu.

Tìm hiểu biện pháp vận dụng nghệ thuật của Wassily Kandinsky, nâng cao cảm nhận của HS về những yếu tố tạo hình cơ bản và màu sắc mà không bị ảnh hưởng bởi những rập khuôn định kiến sẵn có,

giúp mỗi HS sẽ tự tìm được cách thể hiện cảm xúc và trí tưởng tượng của mình.

4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

4.1. Đối tượng nghiên cứu

Đối tượng nghiên cứu của luận văn là hội họa trừu tượng của Wassily Kandinsky thông qua các tác phẩm tranh trừu tượng của họa sĩ. Luận văn lấy bộ tác phẩm Composition I-X của họa sĩ Wassily Kandinsky làm đối tượng nghiên cứu chính.

4.2. Phạm vi nghiên cứu

Hội họa trừu tượng và nghệ thuật tạo hình trong tranh của họa sĩ Wassily Kandinsky trong dạy học Mỹ thuật tại trường Tiểu học Bà Triệu.

Vận dụng vào trong dạy học Mỹ thuật bài Âm nhạc và sắc màu và bài Trang phục yêu thích tại trường TH Bà Triệu, Hà Nội.

Tiến hành khảo sát và thực nghiệm với khối 5 tại trường TH Bà Triệu, Hà Nội.

Khảo sát và thực nghiệm trong năm học 2021 - 2022.

5. Phương pháp nghiên cứu

Phương pháp nghiên cứu tài liệu: Từ nhiều nguồn như tài liệu tham khảo, nghiên cứu, tạp chí, các phương tiện truyền thông (truyền hình, mạng internet...), học viên tổng hợp hệ thống các tư liệu sách, tác phẩm hội họa của họa sĩ Wassily Kandinsky thể hiện mối liên hệ giữa màu sắc và âm nhạc. Việc xử lý thông tin sẽ đảm bảo tính khách quan, chính xác cho các luận điểm khoa học của luận văn.

Phương pháp phân tích: Từ những thông tin thu thập được,

phân tích và hệ thống lại để làm rõ mối quan hệ giữa màu sắc và âm nhạc thể hiện trong bộ tác phẩm Composition I-X của họa sĩ Wassily Kandinsky. Qua phân tích tài liệu và thu thập thông tin, hệ thống lại những nghiên cứu để tìm các phương pháp cũng như vận dụng vào dạy học cho HS tiểu học.

Phương pháp Mỹ thuật học: Dựa vào hệ thống các kiến thức về Mỹ thuật, ngôn ngữ hội họa như bố cục, đường nét, màu sắc, ánh sáng, không gian, chất cảm... để phân tích làm rõ những đặc điểm và giá trị nghệ thuật của các tác phẩm.

Phương pháp thực nghiệm sư phạm: Thực hiện thực nghiệm vào giảng dạy môn Mỹ thuật tại trường TH Bà Triệu, Hà Nội. Quan sát hoạt động của HS lớp 5 trong giờ Mỹ thuật, bài Âm nhạc và sắc màu và bài Trang phục yêu thích. Thông qua việc nghiên cứu các tác phẩm sau bài học cùng cảm xúc và thái độ trong giờ học của của HS để đánh giá được thực trạng và phân tích kết quả thực nghiệm.

6. Đóng góp khoa học của luận văn

Bước đầu xây dựng tài liệu về vận dụng hội họa trừu tượng trong tranh của họa sĩ Wassily Kandinsky vào trong dạy học Mỹ thuật cho HS tiểu học. Góp phần nghiên cứu nghệ thuật trừu tượng để hiểu rõ được giá trị thẩm mỹ, giá trị nghệ thuật của nội dung và hình thức biểu hiện trong một số tác phẩm của Wassily Kandinsky, đồng thời góp phần nhỏ vào nghiên cứu nghệ thuật để hiểu rõ được giá trị thẩm mỹ, giá trị nghệ thuật của nội dung và hình thức biểu hiện trong một số tác phẩm mỹ thuật về hội họa trừu tượng.

Tạo cho HS làm quen và trải nghiệm phương pháp vẽ mới lạ,

độc đáo. Xây dựng, bổ sung thêm vào trong PPDH tích cực cho HS tiểu học, góp phần làm tài liệu tham khảo về giảng dạy cho các GV .

7. Bố cục của luận văn

Kết cấu của luận văn gồm: Mở đầu (gồm 8 trang), Nội dung 3 chương (71 trang), Kết luận (2 trang), Tài liệu tham khảo và Phụ lục.

Chương 1: Cơ sở lý luận và thực tiễn về vận dụng dạy học Mỹ thuật trong trường Tiểu học Bà Triệu (20 trang).

Chương 2: Nghiên cứu về hội họa trừu tượng của họa sĩ Wassily Kandinsky và vận dụng vào trong dạy học Mỹ thuật (25 trang).

Chương 3: Thực nghiệm vận dụng nghệ thuật hội họa trừu tượng của họa sĩ Wassily Kandinsky vào trong dạy học Mỹ thuật lớp 5 trường Tiểu học Bà Triệu (23 trang).

Chương 1

CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN VỀ VẬN DỤNG DẠY HỌC MỸ THUẬT TRONG TRƯỜNG TIỂU HỌC BÀ TRIỆU

1.1. Một số khái niệm sử dụng trong đề tài

1.1.1. *Khái niệm bố cục*

Bố cục là sự sắp xếp các yếu tố tạo hình trong một tác phẩm nghệ thuật. Các yếu tố tạo hình bao gồm: đường nét, hình khối, màu sắc, sắc độ, kết cấu và không gian được sắp xếp, tổ chức theo các nguyên lý thiết kế - cân bằng, tương phản, nhấn mạnh, chuyển động, họa tiết, nhịp điệu, sự đa dạng/sự đồng nhất... và nhiều yếu tố khác trong bố cục từ đó tạo nên cấu trúc của tác phẩm, thể hiện được ý đồ của người nghệ sĩ.

1.1.2. *Khái niệm hội họa*

Hội hay còn gọi là nghệ thuật có nghĩa rộng nhất thì “nghệ thuật là tất cả các sản phẩm của trí tưởng tượng và sự sáng tạo của con người... là sự bất chước, mô phỏng, thể hiện lại bằng sự chính xác và khéo léo mà nó mô tả thế giới có thật o.

1.1.3. *Khái niệm tạo hình*

Tạo hình là sử dụng đường nét, màu sắc, hình khối, chất liệu, sắc độ, để có thể tạo nên một tác phẩm nghệ thuật hình thể, hình thể có thể ở dạng mặt phẳng hoặc dạng khối, để có thể biểu hiện những đối tượng khác nhau.

1.1.4. *Khái niệm nghệ thuật trừu tượng*

Nghệ thuật trừu tượng dùng để chỉ bất cứ nghệ thuật nào không thể hiện những đối tượng dễ nhận biết và có ba khuynh hướng cơ bản giống với các chủ nghĩa và trường phái nghệ thuật cùng thời, đó là triệt để đơn giản hóa hình thức, xây dựng đối tượng từ những hình thức phi biểu hình cơ bản và diễn đạt tự do theo ngẫu hứng.

1.1.5. Khái niệm dạy học và phương pháp dạy học

Dạy học là quá trình người thầy hướng dẫn, định hướng cho HS phát hiện, lĩnh hội tri thức mới.

1.2. Sơ lược về họa sĩ Wassily Kandinsky

1.2.1. Tiểu sử của họa sĩ Wassily Kandinsky

Wassily Kandinsky (1866 - 1944) là một họa sĩ nổi tiếng và có ảnh hưởng vào cuối thế kỷ 19 và đầu thế kỷ 20. Ông được sinh ra trong một gia đình có truyền thống kinh doanh, cha của Kandinsky là một doanh nhân chuyên kinh doanh trà xuất thân từ Đông Siberia, vì vậy Kandinsky ban đầu, theo truyền thống gia đình, theo học luật và kinh tế học tại trường Đại học Mosocow vào năm 1886.

Kandinsky tổ chức buổi triển lãm thứ 7 của Phalanx (1903), với sự tham gia của Claude Monet. Sau khi Trường Hội họa Phalanx đóng cửa, Peter Behrens đã mời Kandinsky dạy môn trang trí tại học viện hội họa Dusseldorf, nhưng ông đã từ chối.

Vào những năm cuối đời, ông chuyển tới Pháp sống và mở cuộc triển lãm Abstract and Concrete (Trừ tượng hay hữu hình) ở London và Cubism Abstract Art (Nghệ thuật trừ tượng lập thể) ở New York, ra đời tác phẩm Abstract or Concrete và hoàn thành tác phẩm cuối cùng của sự nghiệp mình là Composition X.

1.2.2. Các nguồn cảm hứng và sự hình thành nên hội họa của họa sĩ Wassily Kandinsky

Wassily Kandinsky được coi là người tiên phong của phong trào nghệ thuật trừ tượng. Các tác phẩm nghệ thuật của Kandinsky nổi tiếng khắp thế giới, và những đóng góp của ông cho phong trào trừ tượng đã truyền cảm hứng cho nhiều nghệ sĩ nổi tiếng khác, các tác phẩm của ông lưu trữ bảo quản và trưng bày trong các bảo tàng nghệ

thuật trên khắp thế giới, đã và vẫn đang tiếp tục truyền cảm hứng cho các nghệ sĩ trong tương lai.

Theo Kandinsky, trừu tượng là tạo ra một tác phẩm nghệ thuật mà không có bất kỳ sự đại diện nào của đối tượng hoặc bất kỳ thứ gì trong tự nhiên.

1.3. Khái quát chung về trường tiểu học Bà Triệu

1.3.1. Giới thiệu chung

Trường TH Bà Triệu được thành lập năm 1957 đạt danh hiệu trường chuẩn Quốc gia mức độ 1 (2018). Trải qua 64 năm xây dựng và phát triển, kể từ năm 2016, từ một ngôi trường ở 31 Tô Hiến Thành không có sân trường, diện tích chỉ khoảng 300m², trường được chuyển sang ngôi trường mới tại số 6 Thái Phiên, phường Lê Đại Hành, quận Hai Bà Trưng, Hà Nội với diện tích 2.545m², gồm khoảng 40 phòng học và đầy đủ các phòng chức năng, khu hiệu bộ, sân chơi rộng rãi, thoáng mát. 100% các phòng học được trang bị hệ thống điều hòa và camera.

1.3.2. Đặc điểm của học sinh trường Tiểu học Bà Triệu

Trường TH Bà Triệu có 1500 HS. HS có tác phong nhanh nhẹn, hoạt bát. Trẻ em ở lứa tuổi này đã có nhận thức, cảm xúc về thế giới xung quanh và có nhu cầu biểu đạt nó. Tuy nhiên, các phương tiện để biểu đạt như viết, nói... còn bị hạn chế rất nhiều. Trong khi đó, tạo hình lại là phương tiện biểu đạt phù hợp. Thông qua các hình vẽ, nét vẽ, các cách tạo hình, tạo dáng sự vật hiện tượng, thông qua màu sắc, cách sắp xếp bố cục... các em có thể nói lên suy nghĩ, cảm xúc của mình trước những sự vật, hiện tượng, con người và thế giới xung quanh mình.

Thông qua các hoạt động dạy học môn Mỹ thuật, HS được hình thành đồng thời các năng lực chung và năng lực cốt lõi.

Thông qua việc tổ chức các hoạt động dạy học Mỹ thuật, HS có cơ hội trao đổi, thể hiện ý tưởng và thống nhất phân công nhiệm vụ, cách thức thực hiện cũng như cùng nhau quyết định các vấn đề liên quan đến bài tập... năng lực giao tiếp và hợp tác được thể hiện một cách cụ thể.

1.3.3. Nhận thức của giáo viên, phụ huynh về tầm ảnh hưởng của môn Mỹ thuật

Các bộ môn nghệ thuật nói chung và mỹ thuật nói riêng thường được quan tâm đặc biệt trong nhà trường, nhất là với lứa tuổi tiểu học. Việc thực hành và tham gia vào các hình thức mỹ thuật (quan sát, vẽ, cảm nắm tạo hình đất nặn, cắt dán thủ công, mô hình...) giúp trẻ có thể phát triển được óc quan sát cũng như linh hoạt. Các trẻ được phát triển nhiều loại kỹ năng và sử dụng nhiều loại dụng cụ khác nhau (màu sáp, sáp dầu, bút chì, bút lông, đất nặn, kéo, dây...) cho phép các em có được sự nhìn nhận đa chiều về sự vật và cách sử dụng các loại chất liệu.

1.3.4. Thực trạng dạy học Mỹ thuật cho học sinh lớp 5 tại Trường tiểu học Bà Triệu

Trong quá trình giảng dạy của người GV, việc nắm bắt được tâm lý HS là điều hết sức quan trọng. HS lớp 5 là lứa tuổi cuối của bậc tiểu học. Ở tuổi này, trí tưởng tượng và trí nhớ trực quan của các em dần phát triển, bước đầu hình thành tư duy có phân tích. Việc quan sát của các em có chủ định tập trung, nhận thức phong phú đã giúp HS diễn tả được những gì trẻ thấy và những gì trẻ thích thú.

Bằng kiến thức và kinh nghiệm giảng dạy, học viên nhận thấy được tầm quan trọng của vận dụng nghệ thuật tạo hình của các họa sĩ nổi tiếng thế giới trong nghệ thuật dạy học Mỹ thuật.

1.3.5. Thực trạng vận dụng nghệ thuật tạo hình của họa sĩ nổi tiếng thế giới vào trong dạy học Mỹ thuật

Kế hoạch dạy học môn Mỹ thuật tại trường TH Bà Triệu Theo chương trình giáo dục phổ thông mới đối với khối 1, 2 và chương trình dạy học theo định hướng phát triển năng lực (bộ sách Đan Mạch) đối với khối 3, 4 và 5.

Học viên cho rằng, đưa nghệ thuật hội họa trừu tượng của họa sĩ Wassily Kandinsky vào dạy khối 5 là phù hợp, cụ thể là vào bài số 3 Âm nhạc và sắc màu và bài số 9 Trang phục yêu thích trong chương trình mỹ thuật lớp 5 của bộ sách Định hướng phát triển năng lực Đan Mạch.

**** Định hướng giáo dục Mỹ thuật phát triển năng lực***

Chương trình giáo dục định hướng phát triển năng lực (định hướng phát triển năng lực) nay còn gọi là dạy học định hướng kết quả đầu ra được bàn đến nhiều từ những năm 90 của thế kỷ 20 và ngày nay đã trở thành xu hướng giáo dục quốc tế.

Giáo dục định hướng năng lực nhằm đảm bảo chất lượng đầu ra của việc dạy học, thực hiện mục tiêu phát triển toàn diện các phẩm chất nhân cách, chú trọng năng lực vận dụng tri thức trong những tình huống thực tiễn nhằm chuẩn bị cho con người năng lực giải quyết các tình huống của cuộc sống và nghề nghiệp.

Tiểu kết

Nhắc đến việc muốn thay đổi hướng tiếp cận của HS về phương diện âm nhạc và màu sắc. Mục tiêu bài học hướng đến là giúp cho mỗi em đều có thể cảm nhận giai điệu của nghệ thuật, những chuyển động âm thanh được truyền tải thành nét vẽ sống động, chân thực trên trang giấy.

Chính vì thế học viên muốn đề xuất một lối tiếp cận khác, một cách vận dụng chính chất liệu nhạc cổ điển và những hình khối theo lối trừu tượng đã từng được họa sĩ Wassily Kandinsky sử dụng trong

suốt quá trình sáng tạo của mình để giúp các HS thể hiện được chính xác điều mình mong muốn.

Có lẽ nhiều người sẽ cho rằng, đây là một ý kiến không có tính vận dụng cao vì nhạc cổ điển được đánh giá là khuôn mẫu, cứng nhắc. Họ thường bỏ qua thứ truyền thống ấy để tìm kiếm, khám phá chân trời mới rộng mở hơn, tự do hơn nhưng thực tế không phải như vậy. Khoa học đã chứng minh rằng nhạc cổ điển giúp phát triển não bộ trẻ nhỏ, và thực ra nếu có thể gạt bỏ đi định kiến khuôn mẫu cứng nhắc về nhạc cổ điển thì chúng ta có thể thấy được nhạc cổ điển thể hiện được khá rõ ràng những cảm xúc của mình. Bộ 10 tác phẩm Compositon mà họa sĩ Kandisky đã cống hiến 19 năm cuộc đời để hoàn thành qua những nghiên cứu một cách tỉ mỉ, sẽ là minh chứng cho việc thông qua và trải nghiệm nhạc cổ điển có thể truyền tải được cảm xúc của rõ rệt. Từ đó vận dụng chúng vào trong việc giảng dạy, phát triển trí tưởng tượng và khả năng cảm thụ nghệ thuật cho các em HS lớp 5.

Do vậy nên tôi muốn đề xuất một hướng tiếp cận khác, sử dụng âm nhạc cổ điển và những dạng thức hình khối một cách trừu tượng mà họa sĩ Wassily Kandinsky đã nghiên cứu và sáng tạo thành các tác phẩm nghệ thuật để HS có thể qua đó mà thể hiện ra được một phần những trải nghiệm/cảm xúc của mình nghe nhạc.

Chương 2

NGHIÊN CỨU VỀ HỘI HỌA CỦA HỌA SĨ WASSILY KANDINSKY VÀ VẬN DỤNG VÀO TRONG DẠY HỌC MỸ THUẬT

2.1. Đặc trưng trừu tượng trong bộ tác phẩm “Composition I-X”

Điều mà chúng ta - những người xem nếu như nhìn lần đầu tiên đều cho rằng những tác phẩm này thiếu đi hình thức đại diện, không có gì trong thế giới tự nhiên của chúng ta dường như hiện diện ở đây.

Theo như tổng hợp của Magdalena Dabrowski trong Kandinsky Composition, bộ 10 tấm Composition (Bố cục) của Wassily Kandinsky có thể chia ra làm 3 giai đoạn dựa theo thời gian sáng tác của chúng. 3 giai đoạn này bao gồm:

- Giai đoạn khởi đầu bao gồm bức số I, II và III.
- Giai đoạn chuyển hướng Trừu tượng bao gồm bức số IV, V, VII và VII.
- Giai đoạn cuối bao gồm ba bức cuối là VIII, IX và X.

2.2. Bộ tác phẩm Composition I-X

Cách định nghĩa hội họa như sự tổng hợp của những yếu tố bên ngoài và bên trong vẫn luôn thấm đượm trong vô số những tác phẩm hội họa và tác phẩm lý luận của ông, và cũng là trọng tâm trong định nghĩa của ông về Composition.

Những tác phẩm này chỉ được đặt tên đơn giản là Composition đánh số từ I đến X, được vẽ trong những giai đoạn khác nhau trong quá trình phát triển hội họa của Kandinsky. Bảy bức tranh đầu được vẽ trong giai đoạn trước Chiến tranh Thế giới Thứ nhất khi ông ở Munich: ông

vẽ năm bức đầu trong khoảng thời gian từ 1909 đến 1911, còn Composition VI và VII được vẽ vào năm 1913.

2.2.1. Những bức Composition đầu tiên: I, II, III

Composition I (1910). Theo phần chú thích của Gabriele Munter ở mặt sau một tấm ảnh cũ, Composition I được vẽ vào tháng Một năm 1910.

Composition II (1910) cũng bị phá hủy trong Thế chiến Thứ hai, dường như bắt đầu được sáng tác vào năm 1909. Nó được hoàn thành vào năm 1910, không lâu sau bức Composition I, vậy nên chúng ta có thể phỏng đoán rằng hai tác phẩm này được thực hiện cùng lúc với nhau.

Composition III (1910) được vẽ vào tháng 11 năm 1910, và cũng bị phá hủy trong Thế chiến Thứ ba. Trong số những bức phác thảo còn lại có một biểu đồ vẽ bằng bút chì giúp chúng ta biết được cách sắp xếp tổng thể của bức tranh cuối

2.2.2. Hướng đến sự trừu tượng: IV, V, VI, VII

Composition IV (1911) được vẽ vào cuối tháng 2 năm 1911, và còn có cái tên khác là Chiến trận. Bức họa này, với kích cỡ nhỏ hơn bức Composition III, chắc chắn là một trong những bức canvas hấp dẫn nhất của ông.

Composition V (1911), Là một trong ba tác phẩm lớn nhất còn sót lại trong số những bức Composition, Composition V là tác phẩm gây tranh cãi nhất của Kandinsky vào năm 1911.

Composition VI (1913), Gần mười sáu tháng sau khi ông hoàn thành Composition V, Kandinsky bắt đầu vẽ Composition VI. Mặc

dù năm bức Composition đầu tiên được thực hiện trong khoảng thời gian khá eo hẹp là 23 tháng, từ tháng 1 năm 1910 đến tháng 11 năm 1911, trong một tiểu luận của mình, Kandinsky đã giải thích về sự trì hoãn giữa hai bức Composition V và VI,

Composition VII (1913), Bức tranh sơn dầu lớn Composition VII là tác phẩm đồ sộ và phức tạp nhất trong sự nghiệp của Kandinsky ở thời kỳ trước năm 1914. Nó đại diện cho đỉnh cao trong con đường phát triển hội họa của Kandinsky, hướng đến hình thức trừu tượng hoàn toàn tách biệt khỏi chức năng miêu tả.

2.2.3. Những bức Composition cuối cùng: VIII, IX, X

Composition VIII (1923). Ba bức Composition cuối cùng mang một phong cách hoàn toàn khác biệt. Dù đã vẽ bảy bức Composition trong một khoảng thời gian khá eo hẹp, từ tháng 1 năm 1910 cho đến tháng 11 năm 1913, nhưng phải đến một thập kỷ sau, Kandinsky mới vẽ tiếp một bức tranh khác mà ông có thể gọi là Composition.

Composition IX (1936), Kandinsky vẽ hai bức Composition cuối cùng của mình khi ông đang ở Pháp: Composition IX vào năm 1936, và Composition X vào năm 1939.

Composition X (1939), tác phẩm này được vẽ trong khoảng thời gian Kandinsky đang thử nghiệm với những từ vựng mới về các hình dạng tự do, và khi ông đặc biệt quan tâm đến những hình dạng âm - dương, như là những hình màu đen trên nền trắng và những màu đối lập, hay là hình màu trắng trên nền đen.

Tiểu kết

Chương 2 của luận văn nghiên cứu về hội họa trừu tượng của họa sĩ Wassily Kandinsky. Thông qua phân tích bộ tác phẩm Composition I-X của họa sĩ Wassily Kandinsky ta thấy được nguyên lý xuyên tạo hình và màu sắc trong quá trình sáng tạo nên các bức Composition chính là sự bộc lộ cảm xúc, hay theo cách nói của ông là nhu cầu nội tại, tức là phản ứng về mặt cảm xúc của họa sĩ đối với những chuyển biến của bản chất nội tại, đồng thời thấy được lối vẽ và cách sử dụng màu sắc của họa sĩ Wassily Kandinsky rất phù hợp với lối vẽ của các em học sinh lứa tuổi tiểu học.

Luận văn đưa ra những nguyên tắc, phương pháp và hình thức tổ chức dạy học cho học sinh tiểu học. Đồng thời đi sâu vào tìm hiểu quá trình hình thành và chuyển hướng trừu tượng từ bức 1 tới bức 10 trong bộ 10 bức Composition cùng đề cập tới những nguồn cảm hứng của họa sĩ Wassily Kandinsky thông qua các bản phác thảo và những ghi chép còn sót lại.

Chương 3

THỰC NGHIỆM VẬN DỤNG NGHỆ THUẬT HỘI HỌA TRỪU TƯỢNG CỦA HỌA SĨ WASSILY KANDINSKY VÀO TRONG DẠY HỌC MỸ THUẬT LỚP 5 TRƯỜNG TIỂU HỌC BÀ TRIỆU

3.1. Vận dụng vào trong dạy học Mỹ thuật tại khối lớp 5 của trường Tiểu học Bà Triệu

3.1.1 Các nguyên tắc dạy học môn Mỹ thuật tại trường tiểu học

Đảm bảo tính thực tiễn; Đảm bảo sự thống nhất giữa tính trực quan và tính khái quát; Đảm bảo sự thống nhất giữa các cá nhân với tập thể; Đảm bảo tính khoa học; Đảm bảo tính khả thi; Đảm bảo tính đồng bộ hệ thống; Đảm bảo tính hiệu quả.

3.1.2. Phương pháp và hình thức tổ chức dạy học

3.1.2.1. Phương pháp tổ chức dạy học

Phương pháp trực quan;

Phương pháp quan sát;

Phương pháp kết hợp âm nhạc trong giờ học;

Phương pháp thảo luận;

Phương pháp hợp tác theo nhóm nhỏ;

Phương pháp đánh giá kiểm tra đánh giá kiến thức, sản phẩm của HS.

3.3.2.2. Hình thức và biện pháp tổ chức dạy học

- Hình thức tổ chức dạy theo nhóm, HS học theo nhóm

- Hình thức tổ chức dạy học tích hợp các môn học

3.1.3. Cách thức vận dụng

3.1.3.1. Chọn lọc các tác phẩm của họa sĩ Wassily Kandinsky phù hợp với học sinh.

3.1.3.2. Sử dụng linh hoạt các phương pháp giảng dạy để vận dụng hội họa của Wassily Kandinsky vào trong dạy học một số bài học cụ thể theo chương trình Mỹ thuật Đan Mạch.

3.1.3.3. Sáng tạo trong hướng dẫn thực hành và trưng bày sản phẩm

3.2. Mục tiêu thực nghiệm

Tạo hứng thú cho HS yêu thích môn học Mỹ thuật: Nâng cao chất lượng dạy - học nói chung, nâng cao chất lượng dạy - học môn Mỹ thuật nói riêng cần được đổi mới tạo ra sự đa dạng và phong phú cho môn học, tạo hứng thú tích cực cho HS.

3.2. Nội dung thực nghiệm

HS làm quen với hội họa trừu tượng cùng quan sát các tác phẩm tranh của họa sĩ Wassily Kandinsky.

HS có thể nghe và vận động được theo giai điệu của âm nhạc, chuyển được âm thanh và giai điệu thành những đường nét và màu sắc biểu cảm trên giấy thông qua bài số 3 Âm nhạc và sắc màu.

HS ứng dụng tác phẩm trong bài số 3 vào trang trí trang phục trong trong bài số 9 Trang phục yêu thích.

3.3. Đối tượng thực nghiệm

Đối tượng thực nghiệm là HS lớp 5 trường TH Bà Triệu

Bảng 3.1 Đối tượng thực nghiệm

Tên bài thực nghiệm	Thời gian	Lớp thực nghiệm	Lớp đối chứng
Âm nhạc và sắc màu	3 tiết	5A	5B

Trang phục yêu thích	3 tiết	5A	5B
----------------------	--------	----	----

3.4. Tổ chức thực nghiệm

3.4.1. Quy trình

Bước 1: Chọn lớp thực nghiệm và lớp đối chứng.

Bước 2: Xây dựng kế hoạch thực nghiệm và chuẩn bị giáo cụ trực quan nhằm phục vụ cho quá trình thực nghiệm.

Bước 3: Tiến hành thực nghiệm trên lớp thực nghiệm

Bước 4: Đánh giá kết quả thực qua các tác phẩm hoàn thiện, thái độ của HS trong quá trình học.

3.4.2. Quá trình tiến hành

3.4.2.1. Vận dụng hội họa trừu tượng của Wassily Kandinsky vào trong dạy học chủ đề 3: Âm nhạc và sắc màu.

3.4.2.2. Vận dụng hội họa trừu tượng của Wassily Kandinsky vào trong dạy học chủ đề 9: Trang phục yêu thích.

3.5. Tổng kết và đánh giá thực nghiệm

3.5.1. Tổng kết thực nghiệm

Qua việc tiến hành khảo sát kết quả bài vẽ của HS 2 lớp 5A và 5B tại trường TH Bà Triệu Hà Nội sau thực nghiệm cho thấy việc vận dụng hội họa trừu tượng của họa sĩ Wassily Kandinsky đem lại hiệu quả và thể hiện tính khả quan trong việc thực hiện.

Bảng 3.3. Kết quả thực nghiệm bài Âm nhạc và sắc màu

Lớp	Số HS	Kết quả đánh giá		
		Hoàn thành tốt	Hoàn thành	Không hoàn thành

Lớp thực nghiệm 5A	55	32	23	0
Lớp đối chứng 5B	55	16	39	0

Nguồn: Tác giả (2021)

Bảng 3.4. Kết quả thực nghiệm bài Trang phục yêu thích

Lớp	Số HS	Kết quả đánh giá		
		Hoàn thành tốt	Hoàn thành	Không hoàn thành
Lớp thực nghiệm 5A	55	37	18	0
Lớp đối chứng 5B	55	26	24	0

3.5.2. Đánh giá thực nghiệm

Từ những kết quả đạt được qua thực nghiệm có thể thấy được tính khả thi và hiệu quả đem lại của đề tài nghiên cứu. Số lượng các bài hoàn thành tốt của lớp thực nghiệm có cao hơn lớp đối chứng và cũng cao hơn số liệu ban đầu của lớp thực nghiệm.

3.5.3. Nguyên nhân và hạn chế

Bên cạnh những hiệu quả tích cực từ việc vận dụng hội họa trừu tượng của Wassily Kandinsky vào trong giảng dạy thì cũng không tránh khỏi có một vài HS không duy trì được sự hào hứng xuyên suốt 3 tiết học trong mỗi chủ đề.

Tiểu kết

Đưa hội họa trừu tượng của họa sĩ Wassily Kandinsky và âm nhạc cổ điển vào trong dạy học giúp HS phát huy tính sáng tạo qua những yếu tố tạo hình và rèn luyện khả năng quan sát cho các em HS

được tốt hơn. Bằng những hình khối cơ bản, nhưng được sắp xếp đan nhau chông chéo lên nhau vừa đơn giản vừa phức tạp giúp gợi lên sự tò mò và thích khám phá của HS tiểu học. Qua đánh giá từ sự chuẩn bị bài giảng của GV và sản phẩm hoàn thành của HS, mức độ hứng thú và hợp tác của HS trong quá trình học, hiệu quả giờ dạy cùng kết quả đạt được, có thể thấy tính hiệu quả của biện pháp được thể hiện thông qua kết quả thực nghiệm tại trường TH Bà Triệu, Hà Nội.

KẾT LUẬN

Họa sĩ Wassily Kandinsky - người lập nền móng cho hội họa trừu tượng, bằng việc sắp xếp các hình khối, đường nét và những màu sắc kết hợp với âm nhạc cổ điển để thể hiện cảm xúc của người vẽ. Sử dụng hội họa trừu tượng - thay vì cố gắng thể hiện bản thân sự vật mà chỉ muốn gợi nên những liên tưởng của người xem để từ đó kết nối được với cảm xúc người vẽ. Các em HS sẽ không bị gò bó về việc mình không vẽ được giống như đối tượng, mà là vẽ nên những cảm nhận của bản thân mình. Từ những khối vuông, tròn, tam giác, lục giác, đường thẳng, hình bán nguyệt, đường vòng cung, nửa vòng cung... sự lặp lại của màu sắc tạo nên họa tiết, đường nét cứng, mềm mại, dứt quăng, đường xoắn rối vào nhau... trong các tác phẩm của họa sĩ Wassily Kandinsky các em HS đã học thêm được nhiều biểu cảm và biết được những cảm giác mà những yếu tố tạo hình này mang lại cho người xem.

Trải qua quá trình thực nghiệm cho đề tài “*Vận dụng hội họa của Wassily Kandinsky vào dạy học Mỹ thuật tại trường Tiểu học Bà Triệu, Hà Nội*” và cụ thể là hội họa trừu tượng, học viên đã thu lại được kết quả và hiệu quả nhất định.

Vào thời điểm hiện nay, khi mà các bậc phụ huynh dần quan tâm và chú ý tới việc dạy học các môn nghệ thuật, người làm GV cũng muốn tìm tòi và thử nghiệm những phương pháp tích cực phù hợp mới để giúp các em HS có thể phát triển được khả năng cảm thụ và tận hưởng cái đẹp. Việc đưa các trường phái hội họa khác nhau vào trong chương trình dạy học là cần thiết để các em HS có thể học hỏi cũng như kế thừa những góc nhìn mới từ các bậc thầy đi trước. Giúp bồi đắp tình yêu cái đẹp và kiến thức mới về môn Mỹ thuật cho các em.

Từ những nghiên cứu cơ sở lý luận, luận văn đã khái quát được về hội họa trừu tượng, các phân tích về bộ 10 tác phẩm Composition I-X, nghệ thuật tạo trong tranh của họa sĩ Wassily Kandinsky. Nghiên cứu về thực trạng dạy học môn Mỹ thuật tại trường TH Bà Triệu, Hà Nội, nhận thức của GV và phụ huynh về tầm ảnh hưởng của môn Mỹ thuật, những kết quả đạt được sau thực nghiệm và những hạn chế.

Kết quả thực nghiệm chỉ ra được rằng sử dụng hội họa trừu tượng của Wassily Kandinsky kết hợp với âm nhạc cổ điển vào trong chủ đề 3 bài 3 Âm nhạc và sắc màu và chủ đề 9 bài 9 Trang phục yêu thích của khối 5 giúp HS hiểu thêm về các yếu tố tạo hình trong hội họa (hình khối, đường nét, màu sắc) và các cách sáng tạo khác nhau từ việc ứng dụng vào trong thiết kế trang phục. HS cũng có thêm được về kiến thức hội họa trừu tượng nói chung và các tác phẩm Composition của họa sĩ Wassily Kandinsky nói riêng. Việc áp dụng hội họa trừu tượng và nghệ thuật tạo hình của họa sĩ Wassily Kandinsky vào trong dạy học đã giúp nâng cao chất lượng dạy học. HS hoàn thành bài đúng với phân môn chương trình giảng dạy và có được sự hào hứng, sôi nổi trong tiết học. Luận văn đóng góp, xây dựng được thêm cho chương trình giảng dạy mỹ thuật lớp 5 trong sách dạy học theo phương pháp phát triển năng lực Đan mạch nói chung và cụ thể là dạy học tại trường TH Bà Triệu nói riêng. Từ đó, góp phần làm tài liệu tham khảo về giảng dạy, giúp trường TH Bà Triệu, Hà Nội có thể nâng cao chất lượng giảng dạy nói riêng và các trường tiểu học nói chung.